

Трагедія Корюківки і коротка пам'ять

Виповнилася 81-ша річниця трагедії Корюківки, знищення нацистськими окупантами 1 березня 1943 року (і в наступні дні) цього містечка на півночі Чернігівщини. Вбивства майже всіх його жителів, близько 7 тисяч людей. Це найбільша каральна акція проти мирного населення за всі 6 років Другої світової війни, яка охопила практично всю планету. Незмірна за кількістю жертв з акціями у французькому Орадурі чи чеській Лідіце. Ці два населені пункти, трагедія їх, десятиліттями були відомі світові. Між тим, величезна трагедія Корюківки замовчувалася комуністичним режимом Радянського Союзу. Бо тоді треба було говорити ПРАВДУ.

Правда полягала в тому, що це була каральна акція окупантів у відповідь на провокацію радянських партизанів. Це не виправдовує карателів, фашистів, нацистів. Не має виправдання з точки зору людяності, оце масове вбивство. А то у нас проскакує дивна тенденція: на протиставленні комуністичного режиму СРСР і нацистського Німеччини заплещувати очі на злочинність останнього. Хоч це були «два чоботи пара», що комуністичний, що нацистський. І це була величезна трагедія України, що опинилася між двома тоталітарними режимами.

Але правду треба було давно сказати, і лише зараз говориться про так званий партизанський рух. А вже при відступі Червоної Армії застосовувалася тактика «випаленої землі», щоб саме така діставалася окупантам. Випаленої часто в прямому сенсі.

А відступати на першому етапі німецько-радянської війни довелося від Бресту аж до Волги. Потім ще й радянська влада підло звинувачувала мільйони людей на окупованих територіях у «зрадництві», хоч навіпки – саме ці люди мали б пред'явити звинувачення державі за те, що вона кинула їх на 2 чи 3 роки під окупацію.

Так от про партизанський рух. Одне застереження: в жодному разі не треба кидати тінь на звичайних, простих партизанів. Серед них було багато патріотів, які ненавиділи окупантів, багато людей, доведених до спротиву саме терором нацистів.

За аналогією, так само не варто засуджувати простих учасників численних воєн Радянського Союзу в десятках країн. Найяскравіший прояв – ганебна війна

в Афганістані, що тривала майже 9 років. Ось в лютому відзначалася чергова річниця завершення цієї війни, виведення радянських військ з Афганістану на початку 1989 року, вже в часи Перебудови. Цю дату у нас досі чомусь відзначають не просто вшануванням жертв тих воєн, в тому числі тисяч українців. А як вшанування учасників воєн на чужих землях, «воїнів-інтернаціоналістів», тобто за суттю завуальованим виправданням цих воєн. Хоч уже давно сказано, що то було за виконання «інтернаціонального обов'язку», насправді фактичне загарбання чужих земель. Звісно, дуже мало хто мав мужність відмовитися йти з агресією на ці землі, і по-людськи це можна зрозуміти, адже альтернативою було ув'язнення. Тим не менше, у нас досі побутує дивний термін «афганці» – стосовно учасників тої війни. Це блюзнірство, називати іменем народу учасників війни проти того народу. Це якби ті, хто нищив Корюківку, взяли і називали себе «українцями».

Так от, розуміючи рядових партизанів, маємо все ж скатати, що цей рух був частиною радянської тактики випаленої землі. Організований не «народними масами», а самим режимом. Основу партизанських загонів становили підрозділи НКВС. Хто забувся – це Народний комісаріат внутрішніх справ, чергова назва каральної структури компартії, початком якої було сумновідоме ЧК, «Чрезвычайная комиссия».

Може, не всі знають, що відомі керівники партизанського руху Сидір Ковпак і Олексій Федоров були генералами НКВС.

Про Федорова треба сказати особливо. А вже саме підрозділ його партизанського з'єднання вчинив той наліт на окуповану Корюківку, що за кілька днів спричинив ту каральну акцію і знищення містечка з його людьми. Мало того: розташований неподалік в лісах цей підрозділ спокійно спостерігав за знищенням містечка. Та ж тактика «випаленої землі»? Цього разу зі спаленими живцем мирними мешканцями Корюківки.

Федорова в цей час тут не було. Командував партизанами у його відсутність Микола Попудренко. Його чомусь вважають мало не «дисидентом», «інакодумцем», у партизанському русі. Може, за доволі гострі репліки про партизанщину у його щоденнику? Може, за доволі загадкову заги-

бель? Навряд чи варто ідеалізувати цього комуністичного функціонера, підручного Федорова. Між тим, пам'ятник Попудренку досі стоїть у самому центрі Чернігова, перед обласною радою. Попри вже чимало років декомунізації.

А Федоров по сьогодні залишається Почесним громадянином міста Чернігова. Хоч достатньо одного голосування на численних сесіях міської ради, щоб анулювати присвоєння йому цього звання. Тим паче, на совісті Федорова не лише Корюківка. Ще до війни він, як секретар обкому компартії, відправляв за своїм підписом на смертну кару, спільно з підписантами з прокуратури і того ж НКВС, безвинних чернігівців.

І нарешті вже до сьогодні. До теми нацизму. До нинішньої агресії, війни Росії проти України. Чи не головною мотивацією її Кремль і далі називає божевільну ідею Путіна, а також колективного «путіна» у форматі ареопагу справжніх правителів Росії (олігархат, військова, політична верхівка), ще колективнішого в подібні переважної більшості 160-мільйонного населення, – про «нацистську Україну». Ну, давно сказано про справжніх комуністичних, вірних друзів і союзників нацистської Німеччини – комуністичний Радянський Союз, у передвоєнні роки. Друзів, поки дві диктатури не перегризлися аж до війни між собою. А нинішня Росія – не просто оголошений колись « правонаступник СРСР » при його розпаді. Це продовження того ж СРСР. Той же державний гімн. Ті ж державні свята, як ось недавнє 23 лютого – День захисника Вітчизни», тобто той ж радянський День Армії. До речі, абсолютно фальшива дата, дня не «перемоги», а поразки Червоної Армії 23 лютого 1918 року від німців на підступах до столиці Петрограда. Той ж же Ленін у Мавзолеї. Тоді хто ж насправді фашисти чи нацисти?

І нарешті про нечисленних союзників Кремля нині. Це Угорщина і віднедавна, після чергових виборів, Словаччина. Обидві держави колишнього союзнитабору є парламентськими республіками, з домінуванням парламенту і сформованого ним уряду. І в обох уряди очолюють підспівувачі Кремля: в Угорщині давніше – Орбан, у Словаччині віднедавна Фіцо. Але кому б підспівувати про «нацизм» в Україні, але не їм.

Щодо чергової річни-

ці трагедії Корюківки, вже давно говориться про історичну відповідальність саме Угорщини. А вже містечко і його людей знищив в основному угорський каральний загін, за участі ще деяких підрозділів. Саме Угорщина була учасницею нацистського блоку, союзницею Німеччини. Прямую учасницею війни проти антинацистської коаліції, в тому числі війни проти СРСР. Навряд чи угорські війська відзначалися доблестю на фронтах, але каральні акції проти мирного населення проводили зяято. До тречі, крім Корюківки, у нас на Чернігівщині було знищено в таких каральних акціях ще немало сіл, досить назвати Козари на Носівщині, де 11 березня 1943 року карателі, німці і знов таки угорці, знищили 3908 людей.

Парадокс, але, спільно з Угорщиною, підспівують про український «нацизм» у Словаччині. Хоч саме Словаччина в Другу світову війну також була частиною нацистського табору. Після Першої світової війни, восени 1918 року, була відновлена древня Чеська держава, у форматі Чехословаччини. Через два десятиліття нацистська Німеччина, в результаті Мюнхенської змови її із західними державами, окупувала Чехію. А от Словаччину, за вказівкою Гітлера, проголосили самостійною державою. Звісно, фікцією, фактично протекторатом, колонією Німеччини. Цікаво, що серед нечисленних держав, що визнали цю «незалежну» Словаччину, крім нацистської коаліції, виявився і Радянський Союз. Звісно ж, бо союзник Німеччини. Хоч невдовзі Словаччина теж взяла участь у війні проти СРСР.

Ось такі екскурси в історію. Так кому ж тепер торочити про «нацизм»? Хоч хитрий Орбан днями і заявив, що не бажав би мати спільний кордон з Росією. Явно згадав, що саме Радянський Союз розтоптав своїми танками демократичні перетворення в Угорщині у 1956 році. А у Словаччині, мабуть же, не забули таке ж придушення Радянським Союзом та його сателітами Празької весни, у 1968 році, фактичну окупацію Чехословаччини.

Дивне підспівуванню Кремлю. Причому, від двох держав, які вже давно є членами Європейського Союзу і НАТО.

Петро АНТОНЕНКО

Яка доля історичної будівлі?

В Чернігові останні тижні йдуть дискусії довкола історичної будівлі по вулиці Княжій (донедавна – Кирпоноса), 20-А. Це самісінський центр міста, через дорогу від міської ради. До позаторішнього повномасштабного вторгнення росіян тут діяла дитяча стоматологічна поліклініка. Вже при початку облоги, обстрілів і бомбардувань міста будівля дуже постраждала від вибуху авіабомби. Вона впала у дворі, між поліклінікою і центральною міською бібліотекою ім. Коцюбинського. Двоповерхова будівля бібліотеки зазнала великих руйнувань. Так само було поруйновано і будівлю поліклініки.

Минуло два роки. Бібліотеку давно відновлено. Завдяки в тому числі міжнародній допомозі, її оновлено повністю, включно з новим обладнанням, меблями, вікнами, сучасним опаленням.

А от дитячій поліклініці не пощастило. Медичний заклад давно переведено в інше місце, він діє. Але сама будівля порожня, поруйнована, з розбитим дахом.

Цей будинок, а правіше видно оновлену бібліотеку.

І ось завирували пристрасті, через інформацію, що будинок можуть знести, а на цьому місці щось побудують. Міська рада не підтверджує і не спростовує ці чутки. Було лише озвучено, що, мовляв, зроблена якась експертиза і будівля визнана такою, що не підлягає відновленню.

І тут виступили з протестами захисники старовини древнього Чернігова. А вже цьому будинку йде друга століття. Це пам'ятка цивільної архітектури, яких не так багато у місті, знаменитому більше церковними спорудами. Підіграло тему і те, що в документах будівля чомусь числиться як «Будинок Гліба Успенського». А цей російський письменник, що свого часу мешкав тут, нині потрапив під «деколонізацію, дерусифікацію». На цій підставі лунає мотивація – не вважати будівлю історичною.

Хоч захисники старовини заявляють, що, мовляв, нашо будівлю «прив'язувати» лише до Успенського? Що насправді це частина цілого комплексу будівель родини відомих чернігівських підприємців, купців. Чому просто не перейменувати будівлю за іменем цієї родини?

Врешті, як пам'ятка історії, вона значиться в реєстрі Міністерства культури. І саме воно може виключити будівлю з реєстру. І тоді знести її буде простіше.

20 лютого секретар міськради, виконуючий обов'язки міського голови Олександр Ломако зробив заяву, яка начебто мала заспокоїти захисників старовини. Заявив, що цього року будівлю не будуть зносити, бо це не передбачено міським бюджетом на цей рік.

Але ця заява не дає відповіді на основне питання: чи ухвалено взагалі рішення про знесення будівлі, нехай і наступного року? Чи дійсно вона визнана такою, що не підлягає відновленню? А вже якщо підлягає, а таке може бути, тоді інше запитання: чому будинок два роки стоїть з розбитим дахом?

Звичайно, місту позаторіш завдано значних руйнувань, все одразу не відновиш. І все ж, якщо будівлю, через дорогу від міськради, ще можливо відновити, чому вона досі з розбитим дахом? Під дощами і снігами. Що явно не додає міцності цьому дійсно гарному будинку.

Таємниці Седнева

У читальному залі обласної бібліотеки імені Софії та Олександра Русових на засіданні клубу «Краєзнавець» з нагоди 100-річчя відкриття седнівських муфікованих поховань відбулася бібліотечна зустріч «Лише мумія страждає мовчки».

Науково-просвітницький проєкт філії Чернігівського історичного музею ім. В. В. Тарновського «Садба родини Лизогубів» відеофільм «Седнів таємничий. Мандри мумій Лизогубів» представили завідувачка філії Тетяна Луговська та науковий співробітник філії, голова Чернігівського районного осередку Національної спілки краєзнавців України Андрій Курданов.

Присутні науковці, краєзнавці, журналісти, бібліотечні та музейні працівники переглянули та обговорили цей відеофільм.

У залі була розгорнута книжково-ілюстративна виставка «Історія. Седнів. Лизогуби».